

YÖNETİM VE ORGANİZASYON

“Temel Kavramlar II”

Doç. Dr. Çağatay YILDIRIM

2025

DERS İÇERİĞİ

1. Yönetim Süreci
2. Yönetimin Başarı Ölçütleri

1.YÖNETİM SÜRECİ

- Yönetim sürecinin ortaya çıkması için;
 - Yönetici mevkiinde bulunan ve üretim etmenleri konusunda karar veren kişinin emrinde çalışan ve otoritesini kabullenen mutlaka bir **insan** olmalı
 - Maddi araç, gereç ve parasal kaynaklar olmayabilir

Yönetimin Amaçları

- 1. Düzen amacı:** Çalışanların istenilen sonuçlara ulaşılması için gerekli davranışları göstermeleri
- 2. Kültürel amaçlar:** Örgütün kendine ait kültürünün çalışanlarına uygun olması ve onları temsil etmesi
- 3. Ekonomik amaçlar:** Kurulma nedeni kâr elde etmek

Yönetim Sürecinin Özellikleri

1. Yönetim bir veya birden fazla amaçları gerçekleştirmeye yöneliktir.
2. Yönetim, belirli birtakım beşeri ve maddi kaynakları serbestçe kullanabilme yetkisini gerekli kılar. Bu kaynaklardan beşeri unsur gerekli koşulu oluşturur.

Yönetim Sürecinin Özellikleri

3. Yönetimin olması için bir yönetici, en azından da bir yönetilen insanın olması gerekir. Bu niteliği ile sosyal ve grupsal bir süreçtir.
4. Yönetim, maddi ve beşeri kaynaklar arasında optimum bir uyumu ve işbirliğini gerektirir.

Yönetim Sürecinin Özellikleri

5. Yönetim, yönetici olan kimsenin yönetilenlere düşündüklerini ve verdiği kararları uygulatabilecek kişisel bir otorite kurmasını zorunlu kılar.
6. Yönetim, yönetici ve yönetilenler arasında uyum, ahenk ve haberleşmeyi gerektirir. Amaca birlikte ulaşmanın temel koşulu budur.

Yönetim Sürecinin Özellikleri

7. Yönetim, grup ekonomisinden azami yararlanmayı sağlar
 - Herkesin her şeyi yapması yerine her insanın bilgi, yetenek ve tecrübesi doğrultusunda en iyi yapacağı şeyleri yapmasını ve bu işbölümü çerçevesinde belirli işleri ekonomik biçimde yapacak şekilde uzmanlaşmasını gerekli kılar.

Yönetim Sürecinin Özellikleri

8. Yönetim bu süreçte çok özel ve önemli bir yeri olan zamanın ekonomik ve dikkatli şekilde kullanılmasını gerektirir. Zaman planlamanın özü olduğu gibi, yönetim faaliyetlerinin etkinliği ve verimliliğinin ölçülmesinde kullanılan temel bir araçtır.

Yönetim Sürecinin Özellikleri

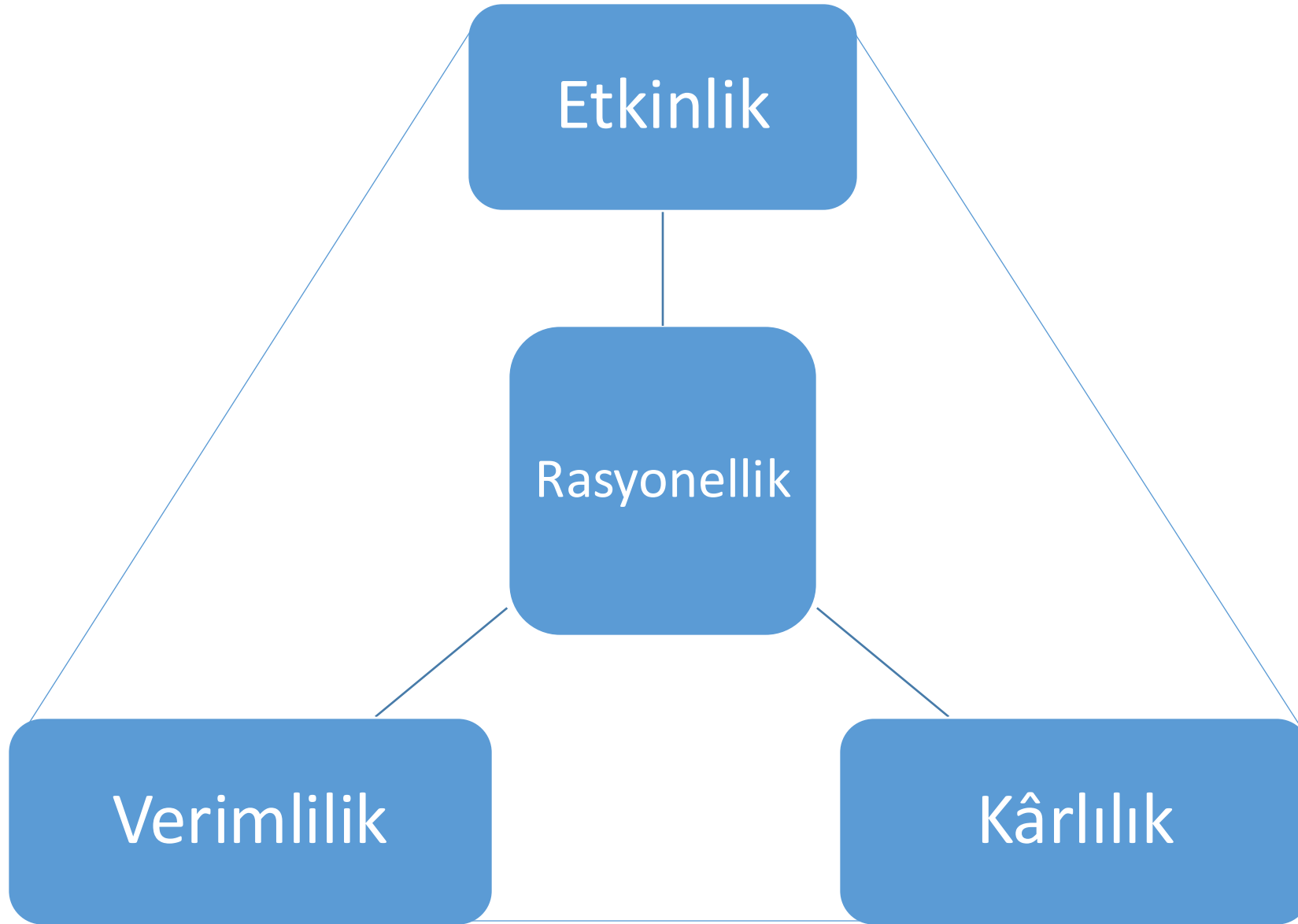
9. Yönetim, rasyonel ve dinamik bir süreçtir. Eldeki kaynakları verimli ve etkin değerlendirmek hedeftir.
10. Kârlılık (sosyal fayda, rantabilite), yönetim sürecinin temel özelliğidir.

2.YÖNETİMİN BAŞARI ÖLÇÜTLERİ

- Yönetimin amaçlarına ulaşma derecesini gösterir
 - Optimum kaynak kullanımı ile amaçlara ulaşmak
- Rasyonel yönetimin temelini oluşturur

2.YÖNETİMİN BAŞARI ÖLÇÜTLERİ

- Etkinlik
- Verimlilik
- Ekonomiklik
- Kârlılık
- Esneklik – Uyumluluk

2.1. Etkinlik (1)

- Faaliyetler sonucunda hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını araştırma çabaları
- Amaca ulaşmada yeterli olup olunmadığını gösterir
- Yönetimde önceden amaçlanan hedeflenen, standart haline getirilen tüm üretim, satış, maliyet, verimlilik, kar vb. kavramların ayrı ayrı etkinlikleri hesaplanabilmektedir.

2.1. Etkinlik (2)

- İstenilen veya hedeflenen sonuçlara ulaşan her örgüt/canlı etkili olmuştur.
 - Hedeflenen satışlara ulaşma, şampiyon olma, sınav kazanma

2.2. Verimlilik (1)

- Girdi ve çıktı arasındaki ilişki
- Belirli miktarda ürünü daha az maliyetle üretmek veya belirli bir maliyetle daha fazla ürün üretmek
 - ~~En az girdiyle en fazla üretmek~~ Yanlış bir ifadedir
- Rakiplerin aynı standartlardaki bir ürünü ₺100 maliyetle üretirken, ₺150 maliyetle üreten işletme bir süre sonra piyasayı kendiliğinden veya zorunlu olarak terk edecektir.

2.2. Verimlilik (2)

$$\text{Verimlilik} = \frac{\text{Çıktı (output)}}{\text{Girdi (input)}}$$

- 100 birim çıktıyı, 50 birim girdi kullanarak üretmek..

$$\frac{100}{50} = 2 \text{ verimlilik}$$

$$\text{Hammadde verimliliği} = \frac{\text{Üretilen mamül veya hizmetlerin toplamı}}{\text{Kullanılan hammaddelerin miktarı}}$$

$$\text{İşgücü verimliliği} = \frac{\begin{array}{c} \text{Üretilen mamül veya hizmetlerin toplamı} \\ \text{(belli bir bölümde)} \end{array}}{\text{Kullanılan işgücü saatlerinin miktarı}}$$

$$\text{Makine verimliliği} = \frac{\begin{array}{c} \text{Üretilen mamül veya hizmetlerin toplamı} \\ \text{(belli bir bölümde)} \end{array}}{\text{Harcanan makine saatlerinin miktarı}}$$

2.3. Ekonomiklik

- Üretim sürecinde katlanılan maliyet ile elde edilen gelir arasındaki ilişki
 - 1'den büyük olması istenir

$$Ekonomiklik = \frac{Gelir}{Maliyet}$$

2.4. Kârlılık (1)

- Elde edilen kâr ile bu kârı sağlamak için kullanılan sermaye arasındaki ilişki
- Kâr ve kârlılık kavramları birbirinden farklıdır.
 - Örneğin ₺10 maliyetli ürün ₺20'ye satılırsa
 - Kâr: ₺10
 - Kârlılık: $10/10=1$

$$Kârlılık = \frac{Kâr}{Sermaye} \times 100$$

2.4. Kârlılık (2)

$$\text{Özsermaye kârlılığı} = \frac{Kâr}{Özsermaye} \times 100$$

$$\text{Toplam aktif kârlılığı} = \frac{Kâr}{\text{Toplam sermaye}} \times 100$$

$$\text{Ciro kârlılığı} = \frac{Kâr}{\text{Toplam satışlar}} \times 100$$

2.5. Esneklik – Uyum (1)

- Örgütün değişime çabuk ve kolay uyum sağlayabilme yeteneği
- Yeniliklere direnmeme ve yenilikçi olabilme
- Israrcılık yerine uzlaşmacılık
- İçinde bulunduğu çevreye uyum sağlayamayan örgütlerin başarılı olması ve uzun vadede varlığını koruması mümkün olamaz

2.5. Esneklik – Uyum (2)

- Uyum genellikle dört alanda gerekli
 - İnsan ve diğer kaynaklar arasında uyumu sağlama
 - İnsan – İnsan
 - İnsan – Makine
 - Makine – Makine

